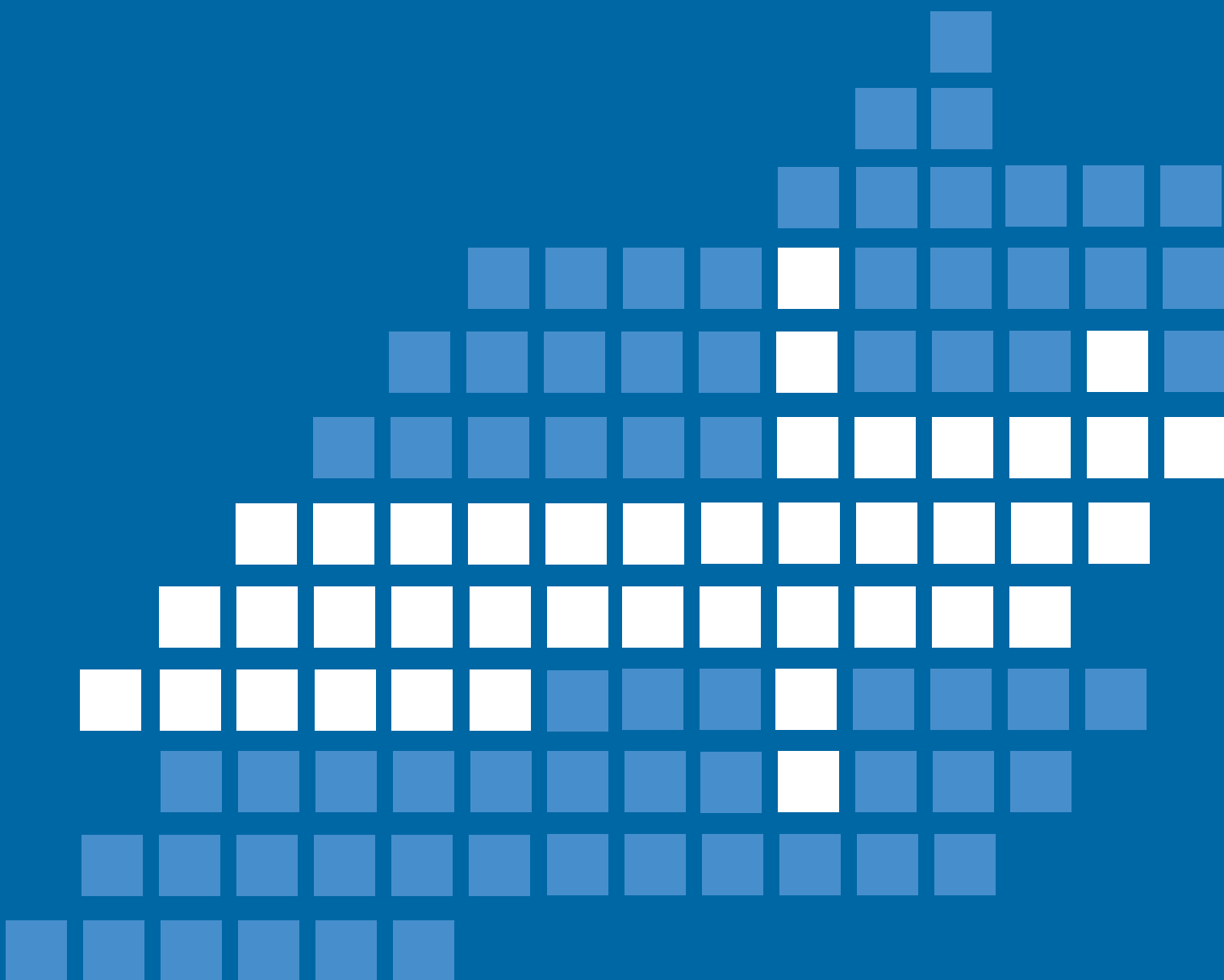

ELÄKESÄÄSTÄMINEN

Tässä oppaassa käsitellään verotuettua eläkesäästämistä. Opas on päivitetty tulovero- ja työeläkelainsäädännön muutosten johdosta. Tarkoituksena on antaa eläkesäästämisestä kiinnostuneille yksityishenkilöille yleistä tietoa pitkäaikaissäästämissopimuksista ja vapaaehtoisista yksilöllisistä eläkevakuutuksista. Opas ei ole yksityiskohtainen selvitys sopimusten sisällöistä. Tarkat tiedot saadakseensa säästäjän tulee huolellisesti perehtyä tuotteiden esitemateriaaleihin ja niiden sopimusehtoihin.

SISÄLLYS

1. Mitä eläkesäästäminen on	3
2. Lakisääteisen eläketurvan ja vapaaehtoisen eläkesäästämisen erot	5
3. Verovähennyskelpoinen eläkesäästäminen	6
4. PS-Sopimus	7
4.1. Palveluntarjoajan selonotto- ja tiedonantovelvollisuus	
4.2. Pitkäaikaissäästäminen tuotteena	
4.2.1. Säästämissopimus (PS)	
4.2.2. Säästämistili (PS-tili)	
4.2.3. Sijoituskohteiden valinta	
4.2.4. Säästäjä ja säästövaroihin oikeutettu	
4.2.5. Kulut	
5. Vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus	10
5.1. Vakuutusyhtiön tiedonantovelvollisuus ennen vakuutus sopimuksen tekemistä ja sopimussuhteen aikana	
5.2. Yksilöllinen eläkevakuutus vakuutus tuotteena	
5.2.1. Korkosidonnainen eläkevakuutus	
5.2.2. Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	
5.2.3. Eläkevakuutuksen lisäturvat	
5.2.3.1. Kuolemanvaraturva (henkivakuutus)	
5.2.3.1.1. Edunsaajamääräys	
5.2.3.2. Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke	
5.2.4. Kulut	
6. Yhteistä eläkevakuutuksille ja PS-sopimuksille	14
6.1. Säästämissopimuksen sitovuus ja säästövarojen nostaminen	
6.2. Peruuttamisoikeus	
6.3. Siirto-oikeus ja irtisanominen	
6.4. Kuoleman vaikutus	
6.5. Sopimuksen muuttaminen	
6.5.1. Säästäjän ja vakuutuksenottajan oikeus muuttaa sopimusta	
6.5.2. PS-sopimusten palveluntarjoajan oikeus muuttaa sopimusehtoja	
6.5.3. Vakuutusyhtiön oikeus muuttaa sopimusehtoja	
7. Verotus	17
7.1. Maksujen vähentäminen verotuksessa	
7.2. Eläkkeen veronalaisuus	
7.3. Verotus kuolemantapauksessa	
8. Eläkesäästöjen suoja	18
9. Lakisääteinen työeläketurva 1.1.2017 alkaen	19
9.1. Eläkkeen karttuminen	
9.2. Eläke-eduista	
10. Ota huomioon vapaaehtoista eläkesäästämistä harkitessasi	20
11. Tuotetta valitessasi selvitä	21

1. MITÄ ELÄKESÄÄSTÄMINEN ON?

Eläkeajan toimeentuloa varten voi säästää monin tavoin. Eläkesäästämisen on kyse siitä, että osa tuloista säästetään aktiiviaikana ja käytetään myöhemmin eläkeaikana. Eläkeikaan voi varautua hankkimalla esimerkiksi asunto- ja metsävarallisuutta, säästämällä mm. pankkitileille, osakkeisiin, joukkovelkakirjalainoihin, sijoitusrahastoihin, PS-sopimuksiin ja vakuutuksiin. Tässä oppaassa käsitellään verotettua eläkesäästämistä: yksilöllistä eläkevakuutusta ja PS-sopimusta.

Eläkesäästäminen on vapaaehtoista, pitkäaikaista ja sidottua säästämistä eläkepäiviä varten. Säästämisen tarkoituksena on täydentää eläkeajan toimeentuloa. Sopimussuhde on pitkäaikainen, usein jopa kymmeniä vuosia kestävä. Eläkesäästäminen on sidottua siten, että säästäjälle annetaan säästövaiheessa verovähennysoikeus, mutta samalla rajoitetaan varojen nosto-oikeus tapahtuvaksi vasta tuloverolain mukaisessa syntymävuoden mukaan määräytyvässä eläkeiässä. Nykyisten säännösten mukaan säästövaroja nostettaessa sekä säästöjen pääoma että tuotot verotetaan pääomatulona.

Eläkesäästämiseen liittyviä tuotteita ovat henkivakuutusyhtiöiden tarjoamat vapaaehtoiset, yksilölliset eläkevakuutukset ja talletuspankkien, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden tarjoamat sidotun pitkäaikaissäästämisen (PS) sopimukset.

pitää taukoja tai voidaan säästää myös ylimääräistä. Alkuperäiseen sopimukseen nähden suuremmat maksut suurentavat maksettavaa eläkettä, maksujoustavuuden käyttäminen toiseen suuntaan puolestaan johtaa suunniteltua ehkä paljonkin pienempään eläkkeeseen.

Kun säästöjä ryhdytään nostamaan eläkeiässä, eläkkeen määrä voi olla jotain aivan muuta kuin sopimusta tehtäessä suunniteltiin. Lopullisen eläkkeen määrään vaikuttavat sopimukseen maksettujen maksujen määrä ja ajankohta, säästöille kertynyt tuotto ja yhtiön perimät kulut sekä säästöjen arvo eläkesuorituksen määrää laskettaessa.

Eläkesäästöjen sijoituskohteita valittaessa on syytä muistaa sijoittamiseen liittyvät riskit. Säästäjä tekee aina itse päätökset yksittäisistä sijoitustoimenpiteistä ja kantaa sijoitukseen ja sijoituskohteiden vaihtamiseen liittyvät riskit. Säästäjä voi myös menettää säästövarojen pääoman osittain tai kokonaan. Sijoituskohteen aikaisempi kehitys ei ole tae tulevasta kehityksestä. Kannattaa muistaa, että pääsääntöisesti palveluntarjoajat eivät oma-aloitteisesti vaihda eläkesäästäjän sijoituskohteita, vaikka sijoituskohteiden arvot olisivat laskussa.

Palveluntarjoaja	Tuote	Sovellettava laki
Henkivakuutusyhtiö	Yksilöllinen eläkevakuutus	Vakuutuslakia
Talletuspankki, rahastoyhtiö, sijoituspalveluyritys	PS-sopimus (pitkäaikaissäästämissopimus)	Laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä (PS-laki)

Säästäminen voidaan mitoittaa niin, että arvioidaan kuinka paljon lisäeläketurvaa halutaan ja lasketaan kuinka suuria säästösuorituksia se oletetulla tuotolla edellyttää. Vaihtoehtoisesti voidaan sopia kuinka paljon sopimukseen säästetään kuukausittain tai vuosittain, minkä perusteella lasketaan vastaisuudessa saavutettavan eläkkeen määrä.

Eläkesäästäminen on joustavaa. Maksuja voidaan maksaa suurempina tai pienempinä määrinä tai muuna ajankohtana kuin mitä alun perin on sovittu. Säästämisen on voittoa

Sijoituskohteiden valinnassa tulee ottaa huomioon mm:

- kuinka kauan on eläkkeen alkamiseen
- kuinka suuren arvonvaihtelun on valmis hyväksymään
- kuinka korkea tuottoa odottaa säästöille
- kuinka suuren riskin säästön pienemmisestä on valmis hyväksymään
- sijoituskohteista perittävät kulut ja palkkiot.

Eläkesäästämisen hyöty riippuu keskeisesti siitä, onnistuuko säästöille saamaan riittävä tuotto. Tuottojen kannalta

on tärkeää, että sijoitusriskit hallitaan hyvin ja että kulut ovat mahdollisimman alhaiset.

Eläkesäästämiseen liittyvissä sopimuksissa eläkevakuutus-
ten osalta sovelletaan vakuutuslakia ja PS-sopimus-
ten osalta lakia sidotusta pitkäaikaissäästämisestä. Verotuk-
sesta säädetään mm. tuloverolaissa.

MITÄ ELÄKESÄÄSTÄMINEN ON?

- Eläkeaikaa varten voi säästää monin tavoin
- Verotuettua eläkesäästämistä ovat yksilölliset eläkevakuutukset ja PS-sopimukset
- Verotuettu eläkesäästäminen on sidottua, varoja voi nostaa aikaisintaan tuloverolain mukaisessa syntymävuoden mukaan määräytyvässä eläkeiässä
- Eläkkeen taso riippuu maksetuista maksuista, säästövarojen tuotosta ja sopimuksen kuluista
- Eläkesäästöjen sijoituskohteita valitessa on tiedostettava, että sijoittamiseen liittyy aina riski
- Eläkesäästöjen pääoma ja tuotot verotetaan nostettaessa pääomatulona

2. LAKISÄÄTEISEN ELÄKETURVAN JA VAPAAEHTOISEN ELÄKESÄÄSTÄMISEN EROT

Vapaaehtoisella eläkesäästämällä pyritään täydentämään lakisääteistä eläketurvaa. Yksityishenkilön ottamat pitkäaikaisäästämistuotteet eivät vaikuta lakisääteisen työeläkkeen määrään tai karttumiseen. Lakisääteisestä eläketurvasta on lyhyt katsaus kohdassa 9.

KESKEISET EROT

- Lakisääteinen työeläke perustuu ansioihin ja työuraan. Sopimuksen perusteella maksettava lisäeläke perustuu sopimusehtoihin ja maksettuihin rahasuorituksiin. Eläkesäästämisen maksuohjelma sekä eläke aika ovat tietyin rajoituksin muutettavissa.
- Lakisääteinen työeläke kertyy itselle. Vapaaehtoisen eläkesäästämisen avulla voi eläkettä säästää myös puolisolle.
- Lakisääteisten eläkkeiden arvonsäilyvyys on varmistettu indeksisidonnaisuudella. Korkosidonnaisten yksilöllisten eläkevakuutusten arvonsäilyvyys perustuu laskuperustekorkoon tai sopimuskorkoon ja yhtiöissä vuosittain tehtäviin päätöksiin asiakashyvityksistä, joten se riippuu pitkälti vakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksesta. Pankkitalletusten arvonkehitys perustuu sovittuun korkoon. Sijoitussidonnaisissa tuotteissa eläkesäästäjä päättää itse, mihin tarjolla oleviin sijoituskohteisiin hän haluaa säästönsä arvonkehityksen sidottavaksi.
- Lakisääteisessä järjestelmässä on aina mukana myös työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurva.
- Lakisääteistä eläkettä maksetaan eläkkeensaajan elinajan ja sopimuksen perusteella maksettavaa lisäeläkettä maksetaan pääsääntöisesti määrääjän.

3. VEROVÄHENNYSKELPOINEN ELÄKESÄÄSTÄMINEN

Verotuetun eläkesäästämisen tarkoituksena on kannustaa ihmisiä säästämään vapaaehtoisesti eläkepäivien varalle. Säästövaiheessa säästövarojen saadaan verovähennysoikeus, mutta lähtökohtaisesti säästövaroja ei voi nostaa ennen tuloverolain mukaisessa syntymävuoden mukaan määräytyvässä eläkeiässä.

1. Säästämisen enimmäismäärä

Säästettävälle määrälle ei ole PS-laissa tai vakuutuslainsäädännössä asetettu ala- eikä ylärajaa. Tuloverolain mukaan maksuja kuitenkin voidaan vähentää yhteensä enintään 5000 euroa vuodessa. Tämän ylittävä määrä ei ole vähennyskelpoista, mutta eläkkeen ulosmaksuvaiheessa eläke on kokonaan veronalaista tuloa.

2. Eläkkeensaaja

Eläkevakuutuksessa eläkettä maksetaan aina vakuutetulle ja PS-sopimuksissa säästövaroihin oikeutetulle. Näitä eläkkeensaajia ei voida kesken sopimusajan muuttaa.

3. Eläkeikä

Säästövaroja ryhdytään maksamaan toistuvina suorituksina eli eläkkeenä sovitussa eläkeiässä, kuitenkin aikaisintaan tuloverolain mukaisessa syntymävuoden mukaan määräytyvässä eläkeiässä. 1.1.2013 tai sen jälkeen tehdyissä sopimuksissa eläke voi alkaa aikaisintaan vuonna 1957 tai sitä ennen syntyneillä 68-vuotiaana, 1958-1961 syntyneillä aikaisintaan 69-vuotiaana ja 1962 ja sen jälkeen syntyneillä aikaisintaan 70-vuotiaana. Ennen 1.1.2013 tehdyissä sopimuksissa 1957 tai sitä ennen syntyneillä eläkeikä on 63 vuotta, 1958-1961 syntyneillä eläkeikä on 64 vuotta, 1962-1972 syntyneillä eläkeikä on 65 vuotta, 1973-1984 syntyneillä eläkeikä on 66 vuotta, 1985-1997 syntyneillä eläkeikä on 67 vuotta ja 1998 tai myöhemmin syntyneillä eläkeikä on 68 vuotta.

Vaikka oma henkilökohtainen lakisääteinen vanhuuseläkeikä olisi alempi tuloverolain mukaisessa syntymävuoden mukaan määräytyvässä eläkeiässä, vapaaehtoisia eläkesäästäjiä ei voi nostaa tässä alemmassa eläkeiässä.

4. Eläkkeen ulosmaksuaika

Sopimusta tehtäessä sovitaan eläkeikä eli ajanjakso, jona aikana eläke maksetaan. Eläkejakso voi olla joko määräaikainen tai vakuutukseen perustuvassa säästämässä myös elinikäinen. Eläkeajan tulee olla vähintään 10 vuotta.

5. Eläkkeen määrä

Eläke maksetaan toistuvina erinä vähintään kerran vuodessa tai lyhyemmin määräajoin esim. kuukausittain eläkkeensaajan jäljellä olevan eliniän aikana tai vähintään 10 vuoden aikana. Kunakin vuonna eläkettä maksetaan enintään se osa säästöistä, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästö-määrä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä. Jos takaisinmaksuaika on 10 vuotta, ensimmäisenä vuonna voidaan maksaa 1/10 tuolloin jäljellä olevasta säästöistä, toisena vuonna 1/9 jne. Maksu voi kuitenkin aina olla vähintään 2000 euroa kalenterivuodessa. Jos säästövaroja on vähän, tämä johtaa käytännössä säädettyä maksuaikaa lyhyempään takaisinmaksu-aikaan. Raja on sopimuskohtainen.

Maksettavan eläkkeen määrä riippuu säästöjen suuruudesta. Eläkkeen määrä voi muuttua vuosittain sijoitussidonnaisen sijoituskohteiden osuuksien arvonkehitystä vastaavasti.

Eläkkeen maksaminen päättyy, kun eläkkeensaaja kuolee, vaikka sovittu eläkeikä olisi pidempi. Säästöjen loppumisen johtaa myös eläkkeen päättymiseen, vaikka eläkeikä olisi vielä kesken. Kuoleman vaikutusta säästövaroihin käsitellään kohdassa 6.4.

6. Nostoperusteet

Tuloverolain mukaan säästövaroja voidaan nostaa ennen määräajan täyttymistä eläkkeensaajan vähintään vuoden kestävään työttömyyden, pysyvään työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron johdosta.

4. PS-SOPIMUS

Talletuspankit, rahastoyhtiöt, sijoituspalveluyritykset ja vaihtoehtorahastojen hoitajat (palveluntarjoajat) voivat tarjota eläkesäästämistä varten säästämissopimuksia (PS-sopimus).

4.1. Palveluntarjoajan selonotto- ja tiedonantovelvollisuus

Ennen säästämissopimuksen tarjoamista palveluntarjoajan on hankittava riittävät tiedot säästäjän sijoituskokemuksesta ja sijoitustietämyksestä. Palveluntarjoajan ei tarvitse hankkia tietoja silloin, kun säästövaroja saadaan säästämissopimuksen ehtojen mukaan sijoittaa vain pankkitileille, joiden tuotto määräytyy yksinomaan varoille maksetusta korosta.

Säästäjälle on annettava hyvissä ajoin ennen säästämissopimuksen tekemistä perustiedot palveluntarjoajasta ja riittävät ja olennaiset tiedot sopimuksesta, jotta säästäjä voi luotettavasti arvioida palveluntarjoajaa, sopimusta ja erityisesti sopimukseen liittyviä riskejä. Ennakkotietoja on annettava mm. palveluntarjoajan tarjoamista sijoituspalveluista ja sijoituskohteista sekä palveluntarjoajan yhteistyökumppaneista, joiden palvelut ovat säästäjän käytettävissä. Lisäksi säästäjälle on annettava koko säästöajan kattava, vuositasolla eritelty arviolaskelma säästövarojen kehittymisestä ja veloitettavista kuluista.

Säästäjän tulee huomioida, että huolimatta palveluntarjoajan selonotto- ja tiedonantovelvollisuudesta säästäjä itse vastaa sijoitustoiminnan tuloksista ja onnistumisesta.

Palveluntarjoajan on annettava säästäjälle ja muulle säästövaroihin oikeutetulle vähintään kerran vuodessa tieto säästövaroista, niiden tuotosta ja perityistä kuluista.

4.2. Pitkäaikaissäästäminen tuotteena

Pitkäaikaissäästämisen välttämättömät toimijat ovat säästäjä ja PS-palveluntarjoaja ja PS-tili. Yksinkertaisimmillaan PS-kokonaisuudessa on vain kaksi toimijaa: säästäjä ja PS-tilipankki, joka toimii myös PS-palveluntarjoajana. Monimutkaisimmillaan pitkäaikaissäästämisen sopimuskokonaisuuteen voi kuulua säästäjä, muu säästövaroihin oikeutettu, PS-palveluntarjoaja, erillinen PS-tilipankki ja siellä oleva PS-

tili sekä joukko erilaisia PS-sopimukseen liittyviä ulkopuolisia sijoituskohteita.

4.2.1. Säästämissopimus (PS)

Sidottua pitkäaikaissäästämistä koskevan sopimuksen (PS-sopimus) voi tehdä ainoastaan yksityishenkilö. Työnantaja ei voi tehdä työntekijöidensä hyväksi sopimusta pitkäaikaissäästämisestä.

Säästämissopimuksia voivat tarjota vain sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetussa laissa määritellyt palveluntarjoajat eli talletuspankit, sijoituspalveluyritykset, vaihtoehtorahastojen hoitajat ja rahastoyhtiöt tai niihin rinnastettavat Suomessa toimivat ulkomaiset yritykset, joilla on Suomessa kiinteä toimipaikka. Säästövaroja voi sijoittaa vain laissa määrättyihin kohteisiin, esimerkiksi sijoitusrahastoihin, pörssiosakkeisiin, joukkovelkakirjalainoihin tai pankkitilille. Sijoituskohteita voi sopimuksen sallimissa rajoissa vaihtaa sopimusaikana.

Säästämissopimuksen keskeinen sisältö ja sopimukseen liittyvät menettelytavat, kuten säästösuoritusten tekeminen ja säästövarojen nostaminen sekä säästäjän oikeus irtisanoa tai peruuttaa sopimus, on määritelty sidottua pitkäaikaissäästämistä koskevassa laissa. Säästämissopimuksessa sovitaan mm. sopimuksen osapuolet, mahdollinen muu säästövaroihin oikeutettu, sijoituskohteet, joihin varoja voidaan sijoittaa, sijoitusstrategia ja sijoitusten riskitaso. Sopimuksessa sovitaan myös perittävistä kuluista ja maksuista. Lisäksi sopimuksessa sovitaan miltä osin ja miten sopimus on muutettavissa sopimussuhteen aikana. Säästäjän kannattaa erityisesti kiinnittää huomio sopimuksen muuttamisoikeutta koskevaan kohtaan.

4.2.2. Säästämistili (PS-tili)

Säästämissopimukseen liittyy aina sopimus säästämistilistä (PS-tili) eli pankkitilistä, jonka kautta kaikki säästämiseen liittyvä maksuliikenne hoidetaan. PS-tilin voi tarjota vain talletuspankki. Eläkesäästäjä maksaa PS-tilille rahaa joko kertaluonteisesti tai toistuvina säännöllisinä suorituksina (säästösuoritus). PS-tililtä rahat ohjataan yleensä edelleen säästämissopimuksessa sovittuihin sijoituskohteisiin. PS-tililtä palveluntarjoaja saa veloittaa säästämissopimuksen

mukaiset kulut ja palkkiot. Tilille maksetaan sopimukseen sisältyvien säästövarojen sijoittamisesta kertyneet tuotot ja niihin liittyvien oikeuksien luovutuksesta ja pääoman takaisinmaksusta kertyvät varat.

PS-tilille voidaan maksaa vain säästämissopimukseen perustuvia rahavaroja. PS-sopimukseen ei voi siirtää asiakkaan jo olemassa olevia arvopapereita. Ainoastaan siirrettäessä sopimusta palveluntarjoajalta toiselle on mahdollista siirtää sijoitussalkku sellaisenaan ilman varojen realisointia.

PS-tili avataan säästövaroihin oikeutetun nimiin. Säästövaroihin oikeutettu omistaa säästövarat ja säästövarat myös sijoitetaan säästövaroihin oikeutetun nimissä. Jos säästövaroihin oikeutettu on eri henkilö kuin säästäjä, säästäjä tulee myös nimetä tilin tietoihin. Säästäjällä on yksinoikeus tilin hallintointiin. Käyttöoikeus tilillä oleviin varoihin on yksinomaan palveluntarjoajalla. Käyttöoikeuden rajaaminen yksinomaan palveluntarjoajalle ei tarkoita sitä, että se estäisi säästäjän itsensä tekemästä arvopaperikauppaa palveluntarjoajan tietojärjestelmän avulla.

Säästäjä voi säästää vähitellen PS-tilille. Varoja ei ole pakko sijoittaa heti eteenpäin. Esimerkiksi osakkeita ei välttämättä kannata kaupankäyntikulujen vuoksi ostaa kovin pienissä erissä.

4.2.3. Sijoituskohteiden valinta

Säästämissopimuksessa on määriteltävä sijoituskohteet, joihin säästövaroja voidaan sijoittaa, sekä sijoittamisessa noudatettava sijoitusstrategia ja sijoitusten riskitaso. Näillä sopimuskohdilla pyritään varmistamaan se, että sijoituskohteisiin liittyviin riskeihin kiinnitetään riittävästi huomiota.

Sallitut sijoituskohteet on määritelty sidottua pitkäaikais-säästämistä koskevassa laissa. Säästövaroja voi sijoittaa esimerkiksi sijoitusrahastoihin, pörssiosakkeisiin, joukkovelkakirjalainoihin tai pankkitilille. Johdannaisopimuksiin säästövaroja saa sijoittaa vain säästövarojen suojaamiseksi kurssi- tai korkovaihteluilta tai muulta sijoituskohteiden arvon alentumiselta. Sijoituskohteita voi säästämisaikana vaihtaa sopimuksen sallimissa rajoissa.

Eri sijoituskohteet käyttäytyvät tuoton ja pääoman arvonkehityksen osalta hyvin eri tavoin. Sijoituskohteiden riskeissä on suuria eroja, eikä täysin riskitöntä sijoitusta ole olemassa. Jos sijoituskohteen tuotto-odotus on korkea, siihen sisältyy myös enemmän riskiä. Matalan riskin sijoitusmuodoik-

si voi laskea erilaiset pankkitilit. Talletussuojaa käsitellään kohdassa 8. Sijoitusrahastoissa ja joukkovelkakirjalainoissa on riskiltään hyvin erilaisia tuotteita. Myös pörssiosakkeiden arvot vaihtelevat eri aikoina voimakkaastikin.

Lähtökohtana on, ellei muusta ole erikseen sovittu, että säästäjä itse valitsee sijoituskohteet. Riski kohteiden arvonkehityksestä on säästäjällä. Säästäjän tulee perehtyä huolellisesti sijoituskohteiden ominaisuuksiin ja riskeihin. Säästäjän on syytä seurata sijoitustensa arvonkehitystä ja perehtyä niihin selvityksiin, joita palveluntarjoaja antaa. On syytä myös huomioida, että jos sijoittaa PS-sopimuksen säästövaroja ulkomaisiin arvopapereihin, niille saaduista tuotoista voi joutua maksamaan lähdevero toiseen valtioon. Näitä veroja ei hyvitetä Suomen verotuksessa.

Erityisesti jos ostaa, myy tai vaihtaa sijoituskohteita esim. verkkopalvelun kautta tai muutoin oma-aloitteisesti, on syytä kiinnittää huomiota siihen sopivatko kohteet PS-sopimuksessa sovittuun sijoitusstrategiaan ja riskitasoon. On varottava sitä, ettei huomaamattaan kasvata sijoitusriskiä tai muuta erityyppisten sijoitusten suhdetta siitä mitä PS-sopimusta tehdessä on sovittu. Jos säästäjä valitsee sijoitussuunnitelmaansa korkeampaa riskiä sisältävän sijoituskohteen, jotkut palveluntarjoajat voivat antaa hänelle verkkopankissa huomautuksen riskitason ylittämistä tai hänelle huomauteaan siitä vastaavasti palveluntarjoajan toimipaikassa. Myös säästäjältä voidaan edellyttää aloitteellisuutta sijoitussuunnitelman muuttamiseksi. Ennen eläkeajan alkamista sijoitussuunnitelma kannattaa tarkistaa ja harkita, onko syytä siirtää varat alhaisen riskitason omaaviin kohteisiin.

Kukin palveluntarjoaja päättää omalta osaltaan, mitkä sallituista sijoituskohteista sen tarjoamaan PS-sopimukseen on kulloinkin liitettävissä. Sijoituskohteet siis vaihtelevat palveluntarjoajittain ja voivat esim. rajoittua vain määräaikaistalletuksiin. Pankkien kanssa tehdyissä sopimuksissa PS-tilin varoja voi sijoittaa mm. pankin omiin talletuksiin ja rahastoihin sekä joukkovelkakirjalainoihin että suoriin osakesijoituksiin. Ennen sopimuksen tekemistä onkin syytä vertailla mitkä sijoituskohteita palveluntarjoajilla on.

4.2.4. Säästäjä ja säästövaroihin oikeutettu

PS-lain mukainen säästäminen on tarkoitettu yksityishenkilöiden säästämismuodoksi. Yritykset eivät voi tehdä PS-sopimusta työntekijän hyväksi.

Säästäjä tekee säästämissopimuksen palveluntarjoajan kanssa. Sopimuksessa määritellään se henkilö, joka on oikeutettu säästövaroihin eli tuleva eläkkeensaaja. Tavallisesti säästövaroihin oikeutettu on säästäjä itse.

Säästövaroihin oikeutettu voi olla muukin yksityishenkilö kuin säästäjä itse. Tuloverolain säännöksistä johtuu, että tämä tilanne koskee käytännössä puolisoita. Jos säästövaroihin oikeutettuna olisi esim. säästäjän lapsi, maksut eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia.

Mikäli säästäjä ja säästövaroihin oikeutettu ovat eri henkilöitä, tulee sopimusta solmittaessa huomioida ainakin seuraavat seikat:

- Säästäjä tekee PS-sopimuksen ja hallinnoi sitä.
- Säästäjä voi mm. irtisanoa sopimuksen säästövarojen siirtämiseksi toiselle palveluntarjoajalle.
- Säästäjällä on oikeus päättää sijoituskohteista.
- Säästövarojen omistusoikeus on säästövaroihin oikeutetulla.
- Säästövarat maksetaan ulos vain säästövaroihin oikeutetun täytettyä määräänsä tai esim. hänen pitkäaikaisen työttömyytensä ja pysyvän työkyvyttömyytensä johdosta (ns. erityinen nostoperuste). Esimerkiksi säästäjän työttömyys ei oikeuta säästövarojen nostamiseen.
- Esimerkiksi avioeron jälkeen säästäjä jää edelleen hallinnoimaan sopimusta. Hän voi esim. lopettaa säästämisen kokonaan, muuttaa sijoitusstrategiaa ja nostaa eläkeikä.
- Jos säästäjä kuolee, hänen kuolinpesänsä ei ole oikeutettu saamaan säästövaroja.

4.2.5. Kulut

Pitkäaikaissäästämissopimuksista peritään monenlaisia kuluja ja maksuja. Kulujen suuruus ja rakenne vaihtelevat riippuen palveluntarjoajasta ja sopimukseen liitettävistä sijoituskohteista ja palveluista. Kulut voivat olla kiinteitä tai ne voivat määräytyä esim. prosentuaalisena osuutena säästö-pääomasta tai sijoitusten tuotosta.

Kuluja voidaan periä paitsi säästämissopimukseen liitettävistä kohteista myös itse säästämissopimuksesta ja siihen liitettävästä säästämistilistä. Näitä kuluja voivat olla esim. PS-sopimuksen ja PS-tilin avaamiskulut, säästö-pääoman hallinnoinnista aiheutuvat kulut ja säästöjen takaisinmaksusta aiheutuvat kulut. Sijoituskohteista ja palveluista veloitettavia kuluja ovat esim. merkintä-, hallinnointi- ja lunastuspalkkiot, säilytyspalkkiot, sijoituskohteiden myyntikulut ja omaisuudenhoitosopimuksesta perittävät kulut.

Palveluntarjoaja voi muuttaa PS-sopimuksen kuluja, jos tämä mahdollisuudesta on sovittu. On syytä huomioida, että sopimuksen kulut ovat eri asia kuin sijoituskohteiden kulut. Sijoituskohteiden kulut määräytyvät sijoituskohteiden omien sääntöjen ja käytäntöjen mukaan. Sijoituskohteiden sääntöjen mukaiset kulumuutokset vaikuttavat suoraan säästäjän maksamiin kokonaiskuluihin.

PITKÄAIKAISSÄÄSTÄMISSOPIMUS (PS-SOPIMUS)

- Myydään vain yksityishenkilöille
- PS-sopimuksia tarjoavat PS-laissa mainitut pankit, rahastoyhtiöt ja sijoituspalveluyritykset
- Varoja voi sijoittaa vain laissa määrättyihin kohteisiin, kuten sijoitusrahastoihin, pörssiosakkeisiin, joukkovelkakirjalainoihin tai pankkitilille
- PS-sopimuksen tekemistä edeltää säästäjän sijoituskokemuksen ja -tietämyksen kartoitus
- Sijoituskohteet valitsee säästäjä itse ja hän kantaa myös sijoitusriskit
- Sovittuja sijoituskohteita voi sopimusaikana vaihtaa PS-sopimuksessa sovituissa rajoissa
- Vastuu sijoitussuunnitelman pitämisestä ajan tasalla ja muuttamisesta on säästäjällä
- PS-sopimuksen maksuliikenne hoidetaan talletuspankissa avattavan PS-tilin kautta, josta rahat ohjataan sovittuihin sijoituskohteisiin.
- PS-tilillä olevat varat omistaa säästövaroihin oikeutettu (eläkkeensaaja), jonka nimiin tili avataan ja jonka nimissä varat edelleen sijoitetaan.
- Säästäjä ja säästövaroihin oikeutettu voivat myös olla eri henkilöitä, jolloin PS-sopimusta ja -tiliä hallinnoi yksinoikeudella säästäjä
- Kuluja voidaan periä valittujen sijoituskohteiden kuten rahastojen lisäksi myös itse PS-sopimuksesta ja PS-tilistä

5. VAPAAEHTOINEN YKSILÖLLINEN ELÄKEVAKUUTUS

Henkivakuutusyhtiöt tarjoavat eläkesäästämistä varten yksilöllisiä eläkevakuutuksia.

5.1. Vakuutusyhtiön tiedonantovelvollisuus ennen vakuutussopimuksen tekemistä ja sopimussuhteen aikana

Ennen vakuutussopimuksen tekemistä vakuutusyhtiön on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Vakuutusyhtiön tulee kiinnittää vakuutuksenhakijan huomio olennaisiin rajoituksiin. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä vakuutukseen mahdollisesti liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet.

Vakuutuksen hakijalle on annettava tietoa tarjolla olevien sijoitusrahastojen tai muiden sijoituskohteiden ominaisuuksista ja keskeisistä eroista ottaen huomioon näiden seikkojen vaikutus vakuutuksen tuottoon ja sitä koskeviin riskeihin. Tietojen on oltava sellaiset, että vakuutuksen hakija voi niiden perusteella valita sijoitustavoitteisiinsa soveltuvat sijoituskohteet. Tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvat myös tiedot sijoitusrahastoihin liittyvistä maksuista ja kuluista sekä vakuutuksenottajan mahdollisuus vaihtaa sijoituskohteita vakuutuksen voimassaoloaikana ja siitä mahdollisesti aiheutuvista kuluista.

Vakuutussopimuslaki ei edellytä, että vakuutuksenantajan tulisi antaa tiedot suullisesti ja henkilökohtaisesti. Yleensä on pidetty riittävänä, että vakuutuksen hakijalle annetaan kirjallista aineistoa, jossa selkeästi tuodaan esille laissa edellytetyt tiedot. Vakuutuksenottajan vastuulla on kyseiseen sopimusaineistoon tutustuminen. Vakuutuksenottaja ei useinkaan voi tehokkaasti vedota sopimuksen sisältöä koskevaan tietämättömyyteensä, jos hän on vastaanottanut vakuutussopimuslain tiedonantovelvollisuuden kannalta riittävän informatiiviset asiakirjat. Suullisesti saatuja tietoja on usein vaikea myöhemmin näyttää toteen.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle vuosittain tiedote, jossa kerrotaan vakuutusmäärä ja muita sellaisia vakuutusta koskevia seikkoja, joilla on vakuutuk-

senottajalle ilmeistä merkitystä. Tällaisia ovat esim. säästöosuus, sovittu eläke aika, vakuutukseen mahdollisesti liittyvä kuolemanvaraturva ja sen edunsaajamääräys.

5.2. Yksilöllinen eläkevakuutus vakuutustuotteena

Henkivakuutusyhtiöt markkinoivat vapaaehtoisia, yksilöllisiä eläkevakuutuksia sekä yksityishenkilöille että yrityksille. Tarjolla on korkosidonnaisia ja sijoitussidonnaisia eläkevakuutuksia ja näiden yhdistelmiä.

Korkosidonnaiset ja sijoitussidonnaiset eläkevakuutukset eroavat toisistaan mm. tuoton kertymistavan (ja vastaavasti tuotto-odotuksen) sekä säästettävän pääoman ja sille kertyneiden tuottojen säilymiseen liittyvän riskin osalta. Korkosidonnaisessa vakuutuksessa asiakas yleensä tietää tarkoin, kuinka suurta tuottoa hän saa säästölleen sovittuna ajanjaksona. Sijoitussidonnaisessa vakuutuksessa tuottotaso ei ole millään tavoin tarkoin ennustettavissa. Myöskään pääoman säilyminen ei ole sijoitussidonnaisessa vakuutuksessa taatua. Pääoman kasvaminen tai pienentyminen on täysin kiinni asiakkaan valitsemien rahastojen tai muiden sijoituskohteiden arvon kehittymisestä. Sijoitussidonnaisessa vakuutuksessa asiakas itse kantaa koko ajan riskin sijoituksensa arvon kehittymisestä.

Yksilölliset eläkevakuutukset ovat ns. elämänvaravakuutuksia. Tämä merkitsee sitä, että vakuutetun kuollessa ennen eläkeikää tai ennen eläkkeen maksamisen päättymistä, vakuutukseen säästettyjä tai siinä jäljellä olevia varoja ei palauteta automaattisesti perillisille vaan varat jäävät vakuutusyhtiöön. Tämän vuoksi eläkevakuutuksissa onkin aina erikseen sovittava kuolemanvaraturvasta.

5.2.1. Korkosidonnainen eläkevakuutus

Korkosidonnaisessa eläkevakuutuksessa vakuutusyhtiö maksaa vakuutussäästölle tuottoa laskuperustekorona tai muun sopimuskorona, asiakashyvityksen ja kuolevuushyvityksen perusteella.

Korkosidonnaisten vakuutusten tuoton perustana on laskuperustekorko tai muu sopimuskorko. Käytettävä korko on määritelty vakuutussopimuksessa ja vakuutusyhtiön tulee aina maksaa vähintään sen mukaista tuottoa vakuutukselle.

Koron määräytymistapa vaihtelee yhtiöittäin. Vakuutukseen voidaan maksaa kiinteää, esimerkiksi 1,5 prosentin suuruis-ta laskuperustekorkoa. Joissakin vakuutuksissa laskuperus-tekoron määräksi on saatettu asettaa nolla prosenttia. Täl-löin vakuutusyhtiö maksaa laskuperustekoron sijaan muuta sopimuskorkoa, jonka muuttamiseen esimerkiksi vuosittain etukäteen vakuutusyhtiö on varannut sopimuksessa itsel-leen oikeuden.

Laskuperustekoron tai muun sopimuskoron lisäksi vakuutus-yhtiö maksaa vakuutussäästölle asiakashyvitystä. Hyvityk-sen nimike voi olla myös esimerkiksi lisäkorko, mutta kaikille näille on yhteistä se, että vakuutusyhtiö päättää hyvityksen määrän yleensä vuosittain tuloksensa perusteella. Koska asiakashyvitykset riippuvat yhtiön toiminnan tuloksesta ja mm. yleisestä korkotasosta niitä ei välttämättä makseta joka vuosi.

Asiakashyvitys voi olla kokonaan tai osittain ehdollinen tai yhtiö voi vahvistaa sen ehdollisena. Yhtiöstä saadun tiedon mukaan tämä tarkoittaa sitä, että esim. selvitystilan uhatessa aikaisempina vuosina annettuja asiakashyvityksiä voidaan peruuttaa. Hyvityksiä voidaan käyttää esim. kiinte-äksi sovitun laskuperustekoron kattamiseen. Jos hyvityksiä peruutetaan nimenomaan selvitystilan välttämiseksi, saat-taa tämä olla asiakkaille edullisempi vaihtoehto kuin yhtiön

selvitystila. Järjestelyn punnitsemista vaikeuttaa kuitenkin se, ettei sopimusehdoissa tai muuallakaan ole välttämättä määritelty täsmällisesti niitä tilanteita, joissa ehdollinen hy-vitys voidaan peruuttaa. Joidenkin vakuutusehtojen mukaan palveluntarjoajaa vaihdettaessa ehdollinen asiakashyvitys ei kerrytä sopimuksen takaisinostoarvoa eikä ole siirrettävissä toiselle palveluntarjoajalle.

Vakuutukseen kertyneitä säästöjä hyvitetään myös ns. kuolevuushyvityksellä, jonka suuruus määräytyy laskuperus-teiden mukaisesta vakuutetun kuolintodennäköisyydestä. Hyvitys rahoitetaan kuolleiden vakuutettujen jättämällä sääs-töillä. (Tässä kappaleessa kuolevuushyvityksestä kirjoitettu koskee myös sijoitussidonnaisia vakuutuksia)

5.2.2. Sijoitussidonnaiset yksilölliset eläkevakuutuk-set

Sijoitussidonnaisissa eläkevakuutuksissa vakuutussäästöjen arvo ja säästöille saatava tuotto määräytyy vakuutukseen valittujen rahastojen tai muiden sijoituskohteiden arvon kehittymisen mukaan. Sijoitussidonnaisessa eläkevakuutuk-sessa on myös mahdollista, että sen arvo määräytyy esim. varainhoitosalkun tai sijoituskorin arvon mukaan. Nämä va-rainhoitosalkut ja sijoituskorit koostuvat yleensä useista eri-laisista sijoituskohteista.

Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa vakuutuksenottaja itse päättää, mihin vakuutusyhtiön tarjoamista sijoituskohteista, yleensä erilaisista rahastoista, hän säästöjensä arvonkehityksen sitoo. Valinta ja vastuu ovat vakuutuksenottajalla itsellään. Sijoitussidonnaisuudesta seuraa, että eläkesääs-töjen arvo voi myös alentua, jos valittujen rahastojen arvon kehitys on negatiivinen. Vakuutusaikana vakuutuksenottaja voi vaihtaa vakuutukseen liitettyjä sijoituskohteita ja muut-taa eri kohteiden suhteellisia osuuksia vakuutussäästöjen määrästä. Kannattaa huomioida, että vakuutusyhtiö ei oma-aloitteisesti vaihda vakuutuksenottajan rahastoja, vaikka rahastojen arvot olisivat laskussa, vaan vakuutuksenottajan tulee itse huolehtia siitä, että sijoitusten jakauma eri aikoina vastaa hänen haluamaansa.

Vakuutusyhtiöiden tarjoamissa rahastovalikoimissa on ero-ja. Osa yhtiöistä tarjoaa oman konserninsa hallinnoimia ra-hastoja, osalla on tarjolla konsernin ulkopuolisia rahastoja.

Rahastojen vaihdot ovat yleensä maksuttomia tiettyyn määrään asti vuodessa. Kannattaa muistaa, että rahastoyhtiöt perivät kuitenkin omat kulunsa. Osa rahastoyhtiöistä perii siirtojen yhteydessä merkintä- ja lunastuspalkkion.

Vakuutukseen liitetyt rahasto-osuudet ja muut sijoituskohdeet omistaa vakuutusyhtiö. Vakuutuksenottajan eläkevakuutuksen sijoituskohdeet on kytketty ainoastaan laskennallisesti vakuutuksen säästöarvon laskemista varten.

5.2.3. Eläkevakuutuksen lisäturvrat

5.2.3.1. Kuolemanvaraturva (henkivakuutus)

Eläkevakuutus on elämisen varalta voimassa oleva vakuutus. Vakuutuksesta maksettavan eläkkeen edellytyksenä on, että vakuutettu on elossa.

Jos vakuutettu kuolee ennen eläkkeen maksamisen aloittamista tai kun eläkettä ei ole vielä maksettu kokonaisuudessaan, jää vakuutussäästö vakuutusyhtiölle. Koska tämä ei yleensä ole vakuutuksenottajan tai vakuutetun tahdon mukaista, eläkevakuutukseen liitetään henkivakuutus vakuutetun kuoleman varalta.

Vakuutuksenottaja voi liittää vakuutus sopimukseen säästöt tai tietyn osuuden säästöistä kattavan henkivakuutuksen joko tehdessään vakuutus sopimuksen tai myöhemmin ennen eläkeajan alkamista. Jos henkivakuutus liitetään kesken säästämisajan tai vakuutus sopimuksen tekemisen jälkeen halutaan kasvattaa henkivakuutusturvan määrää, henkivakuutuksen myöntäminen riippuu vakuutetun terveydentilasta. Huonontunut terveydentila voi estää henkivakuutuksen saamisen myöhemmin. Henkivakuutuksen maksurakenteen vuoksi vasta myöhemmin otetun henkivakuutuksen maksut voivat käydä raskaiksi.

Henkivakuutusmaksun suuruuteen vaikuttavat vakuutetun ikä, henkivakuutusturvan kattavuus ja sen voimassaoloaika. On syytä huomioida se, että eläkkeen alkamisen lykkääminen saattaa korottaa henkivakuutuksen vakuutusmaksua.

Henkivakuutusmaksun voi vähentää verotuksessa siltä osin kuin kuolemanvaraturva ei ylitä eläkevakuutuksen säästöä.

On syytä tiedostaa, että jos eläkevakuutukseen ei ole liitetty kuolemanvaraturvaa, vakuutusyhtiöllä on vakuutus sopimuskansan mukaan mahdollisuus määrätä vakuutusehdoissa, että vakuutuksenottajalla ei ole siltä osin oikeutta siirtää vakuutuksen takaisinostoarvoa toisen palveluntarjoajan PS-sopimukseen tai eläkevakuutukseen.

5.2.3.1.1. Edunsaajamääräys

Vakuutuksenottajalla on oikeus määrätä yksi tai useampi henkilö (edunsaaja), jolle kuolemantapauskorvaus maksetaan. Edunsaajaksi voidaan määrätä tietty henkilö nimeltä. Vakuutuksenottaja voi myös määrätä edunsaajaksi esimerkiksi puolison, lapset tai omaiset. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa. Jos vakuutuksenottaja haluaa vakuutussäästön maksettavaksi avopuolisolleen, tämä tulee määrätä edunsaajaksi nimeltä.

Vakuutuksenottajalla on oikeus muuttaa tai peruuttaa edunsaajamääräys ennen vakuutustapahtuman (kuoleman) sattumista. Edunsaajamääräyksen muuttaminen tai peruuttaminen edellyttää kirjallisen ilmoituksen tekemistä vakuutusyhtiölle. Lähtökohtaisesti vakuutuksenottaja ei siten voi määrätä vakuutuskorvauksen saajaa testamentillaan, sillä vakuutus sopimuslain mukaan edunsaajamääräys on ensisijainen suhteessa testamentin määräykseen. Ei ole riittävää myöskään, että vakuutuksenottaja kirjoittaa edunsaajamääräyksen vakuutus kirjaan tai muuhun asiakirjaan, vaan määräys on saatettava vakuutusyhtiön tietoon. Jos edunsaajamääräys on epäselvä tai se on ristiriidassa todellisten elämänolosuhteiden kanssa, joudutaan edunsaajamääräystä tulkitsemaan viime kädessä tuomioistuimessa. Vakuutuksenottajan tuleekin pitää huolta siitä, että vakuutuksen edunsaajamääräys pysyy ajan tasalla.

Kuoleman varalta otettavan henkivakuutuksen osalta vakuutuksenottajan on syytä ottaa huomioon se, että jos henkivakuutuksen edunsaajamääräys on voimassa, vakuutuskorvaus maksetaan suoraan edunsaajalle, eikä se kuulu vakuutetun kuolinpesän varoihin. Jos vakuutuksenottaja ei ole määrännyt kuoleman varalta ottamansa henkivakuutuksen edunsaajaa tai edunsaajamääräys on rauennut, vakuutuskorvaus kuuluu vakuutetun kuolinpesän varoihin.

Vakuutuksenottaja voi myös antaa niin sanotun peruuttamattoman edunsaajamääräyksen antamalla edunsaajalle kirjallisen sitoumuksen edunsaajamääräyksen voimassa pitämisestä. Peruuttamattoman edunsaajamääräyksen vakuutuksenottaja voi muuttaa tai peruuttaa ainoastaan edunsaajan suostumuksella.

5.2.3.2. Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke

Eräiden vakuutusyhtiöiden tuotteissa on mahdollista takaisinoston sijasta sopia, että kertynyt eläke maksetaan joko työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeenä vakuutetun pysyvän työkyvyttömyyden, osatyökyvyttömyyden tai pitkäaikaisen työttömyyden perusteella.

5.2.4. Kulut

Vakuutus sopimuksista perittävät kulut riippuvat sopimukseen liitettävistä sijoituskohteista ja palveluista ja ovat jokaisella vakuutusyhtiöllä määrältään ja perimistavaltaan erilaiset. Kulut voivat olla kiinteitä tai ne voivat määräytyä esim. prosentuaalisena osuutena vakuutusmaksuista ja / tai kertyneestä säästöstä. Säästöstä perittäville kuluilla saattaa olla joko vuosittainen tai koko sopimusaikaa kattava enimmäismäärä.

Kuluja peritään maksetusta vakuutusmaksusta, vakuutuksen ylläpidosta sekä säästö- että eläkeaikana ja eläkevakuutuksen takaisinostamisesta. Kuoleman varalta otetusta henki-

vakuutuksesta peritään oma vakuutusmaksunsa. Kuluja peritään myös erilaisista toimenpiteistä kuten esim. säästöjen siirrosta, ylimääräisistä tiedotteista ja todistuksista. Sijoitus sidonnaisessa vakuutuksessa rahastoyhtiön perimät hoito-, merkintä- ja lunastuspalkkiot otetaan huomioon rahasto-osuuden tai salkun arvossa.

Vakuutusehtojen mukaan vakuutusyhtiöt voivat muuttaa perittäviä hoito- ja toimenpidemaksuja aiheutuneita kustannuksia vastaavasti. Jotkut yhtiöt ovat sitoneet hoito- ja toimenpidemaksujen korotuksen elinkustannusindeksiin.

YKSILÖLLINEN ELÄKEVAKUUTUS

- Myydään sekä yksityishenkilöille että yrityksille
- Vakuutus sopimuslain alainen, henkivakuutusyhtiöt tarjoavat
- Voi olla korkosidonnainen, sijoitussidonnainen tai niiden yhdistelmä
- Ennen vakuutuksen tekemistä vakuutusyhtiön on annettava tietoja vakuutukseen liitettävistä sijoituskohteista huomioiden hakijan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet
- Korkosidonnaisen vakuutuksen tuotto muodostuu vakuutusyhtiön vakuutussäästölle maksamasta laskuperustekorosta / sopimuskorosta, vakuutusyhtiön vuosittaisesta tuloksesta riippuvasta asiakashyvityksestä ja kuolevuushyvityksestä, asiakashyvitys voi olla ehdollinen
- Sijoitussidonnaisen vakuutuksen arvo ja tuotto määräytyvät vakuutukseen valittujen sijoituskohteiden eli yleisimmin sijoitusrahastojen rahasto-osuuksien arvonkehityksen mukaan, kohteena voi olla myös sovittu sijoituskori tai vakuutukseen liitetty varainhoitosalkku
- Sijoituskohteet valitsee vakuutuksenottaja itse ja hän kantaa myös sijoitusriskit
- Rahastovalikoima vaihtelee vakuutusyhtiöittäin ja rahastoja voi vakuutusaikana vaihtaa
- Vastuu sijoituskohteiden vaihtamisesta ja sijoitusjakauman pitämisestä ajan tasalla kuuluu vakuutuksenottajalle
- Vakuutukseen liitetyt rahasto-osuudet omistaa vakuutusyhtiö
- Mahdollisuus siirtää varoja eläkevakuutuksen korkosidonnaisesta osasta sijoitussidonnaiseen tai päinvastoin riippuu vakuutusyhtiöstä
- Vakuutukseen säästettyjä tai eläkeaikana jäljellä olevia varoja ei palauteta automaattisesti eläkkeensaajan kuollessa, vaan kuolemanvaraturvasta ja sen edunsaajasta on erikseen sovittava
- Vakuutuksenottaja ja vakuutettu voivat olla eri henkilöitä, jolloin vakuutuksesta määrää vakuutuksenottaja. Vakuutuksenottaja voi rajoittaa määräysvaltaansa antamalla edunsaajamääräyksestä peruuttamattomuussitoumuksen
- Kuluja ja maksuja voidaan periä itse eläkevakuutuksesta, siihen liitetystä kuolemanvaraturvasta, vakuutukseen valituista sijoituskohteista ja näitä koskevista toimenpiteistä

6. YHTEISTÄ ELÄKEVAKUUTUKSILLE JA PS-SOPIMUKSILLE

6.1. Säästämissopimuksen sitovuus ja säästövarojen nostaminen

Eläkesäästämisen ominaista, että säästövarat saa nostaa aikaisintaan tuloverolain mukaisessa syntymävuoden mukaan määräytyvässä eläkeiässä tai kun muu sopimusehdoissa erikseen mainittu syy täyttyy. Maksujen verovähennyskelpoisuus edellyttää, että erityiset nostoperusteet ovat tuloverolain mukaisia.

Ennen tuloverolaissa syntymävuoden mukaan määräytyvää eläkeikää säästöjä ei voi osittainkaan nostaa muissa kuin tuloverolaissa määritellyissä poikkeustapauksissa, mikäli yhtiö sen sallii ehtoissaan. Erityiset nostoperusteet (PS-sopimuksissa) ja takaisinosto-oikeudet (eläkevakuutuksissa) koskevat eläkkeensaajan poikkeuslistalla elämäntilannetta. Poikkeukselliset olosuhteet voivat koskea vain säästövaroihin oikeutettua tai vakuutettua. Ne ovat vähintään vuoden kestänyt työttömyys, pysyvä työkyvyttömyys, pysyvä osatyökyvyttömyys, puolison kuolema tai avioero. Sopimus- ja vakuutusehdoissa on aikarajoja, joiden kuluessa takaisinosto-oikeuteen on vedottava. Aikarajat ovat yleensä 3 kk – 1 vuosi.

Erityinen nostoperuste tai takaisinosto-oikeus, esim. avioero, saattaa toteutua myös sen jälkeen, kun eläkettä on ryhdytty maksamaan määräiän perusteella. Sopimus- ja vakuutusehdoista riippuu, onko eläkkeensaajalla oikeus nostaa loput säästövarat eläkkeen jo ollessa maksussa. Eläkevakuutuksissa tämä ei yleensä ole mahdollista.

Sallitut erityiset nostoperusteet on lueteltu tyhjentävästi tuloverolaissa. Eläkesäästöjä ei ole mahdollista nostaa kesken sopimuksen esim. avoliiton purkautumisen johdosta. Myöskään taloudelliset vaikeudet ja vakava sairaus eivät oikeuta säästövarojen ennenaikaiseen nostamiseen.

Vakuutuslainsäädännön mukaan vakuutuksenottajalla on oikeus lisäksi saada eläkevakuutuksesta takaisinostoarvo silloin, jos vakuutusyhtiö muuttaa vakuutusehtoja olennaisesti ja yksipuolisesti tai, jos vakuutusyhtiö siirtää vakuutuskanan toiseen vakuutusyhtiöön.

Säästäjän tulee erityisesti huomioida, että säästämissopimus voi edellä mainituista syistä olla hyvinkin pitkäaikainen, jopa kymmenien vuosien pituinen. Säästövarat ovat koko säästämissajan sidottuja eikä niitä voi nostaa ennen tuloverolaissa syntymävuoden mukaan määräytyvää eläkeikää tai erityisen, ehtoissa mainitun, nostoperusteen tai takaisinosto-oikeuden täyttymistä.

Säästövarat ovat nostettavissa ainoastaan rahana. Säästövaroja ei voi nostaa eläkeiässäkään kertaluonteisesti vaan säästöt maksetaan toistuvina erinä vähintään kerran vuodessa ja pääsääntöisesti vähintään 10 vuoden aikana.

Säästövaroja verotetaan pääomatulona vasta eläkeaikana tai muun takaisinmaksun ajankohtana. Vero maksetaan sekä säästö pääomasta että sille mahdollisesti kertyneestä tuotosta.

ELÄKESÄÄSTÖJEN ERITYISET ENNENAIKAISET NOSTOPERUSTEET

- Vähintään vuoden kestänyt työttömyys
- Pysyvä työkyvyttömyys
- Pysyvä osatyökyvyttömyys
- Puolison kuolema tai avioero
- Em. perusteet koskevat vain eläkkeensaajaa
- Eläkevakuutuksissa on lisäksi mahdollista saada takaisinostoarvo, jos vakuutusyhtiö olennaisesti muuttaa vakuutusehtoja tai vakuutuskanta siirretään
- HUOM! Sopimus- ja vakuutusehdoissa on aikarajoja nosto-oikeuteen vetoamiselle, ja myös ennenaikaisesti nostetuista säästöistä peritään vero.

6.2. Peruuttamisoikeus

Säästäjällä tai vakuutusnottajalla on oikeus peruuttaa säästämissopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti palveluntarjoajalle 30 päivän kuluessa sopimuksen tekemisestä tai vakuutuksen voimaantulosta. Peruuttamisaika ei kuitenkaan ala kulua ennen kuin säästäjä tai vakuutusnottaja on saanut eläkesäästämistä koskevat tiedot ja sopimusehdot, jos tiedot ja ehdot lähetetään sopimuksen tekemisen jälkeen. Palveluntarjoajan on viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluttua peruuttamisilmoituksen saatuaan palautettava kertyneet säästövarat säästäjälle tai vakuutukseen maksetut maksut vakuutusnottajalle. Jos sijoituskohteen arvo on vähentynyt tänä aikana, arvonlasku vähennetään palautettavasta määrästä. Vähennyksen edellytyksenä eläkevakuutus sopimuksessa on, että siitä on ilmoitettu vakuutusnottajalle ennakolta. Säästövarat palautetaan pääsääntöisesti rahana. Joidenkin palveluntarjoajien PS-tuotteissa voidaan sopia muustakin palautustavasta. PS-sopimuksissa palveluntarjoaja voi sopimuksen mukaan periä maksuja ja palkkiota sopimuksen perumisesta.

Palveluntarjoajaa vaihdettaessa ei uuteen PS-sopimukseen saa peruuttamisoikeutta. Peruuttamisoikeus liittyy ainoastaan ensimmäiseen, alkuperäiseen säästämissopimukseen.

Siirron yhteydessä tehtävään uuteen eläkevakuutus sopimukseen syntyy lain mukainen peruuttamisoikeus. Käytännössä verotus aiheuttaa sen, että peruuttamisoikeutta ei kannata käyttää. Ennakonpidätys tehtäisiin korotettuna, koska varat katsottaisiin nostetuksi tuloverolain vastaisesti.

6.3. Siirto-oikeus ja irtisanominen

Säästäjällä on oikeus irtisanoa sopimus, jos hän on tehnyt toisen säästämissopimuksen tai tarkoitukseltaan vastaavan eläkevakuutus sopimuksen ja kertyneet säästövarat siirretään suoraan tämän toisen sopimuksen palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle. Säästövaroja ei ole mahdollista saada omaan käyttöön. PS-sopimuksen sijoitussalkkua ei ole pakko realisoida siirtoa varten. Uudella palveluntarjoajalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa sijoitussalkkua vastaan sellaisenaan. Käytännössä se ei aina olisi mahdollistakaan.

Eläkevakuutusta irtisanoessa vakuutusnottajalla on oikeus saada siirretyksi vakuutuksen takaisinostoarvo toiseen

eläkevakuutukseen tai PS-sopimuksen säästötilille. Myös sijoitussidonnaisesta eläkevakuutuksesta siirretään ainoastaan rahaa, koska vakuutusnottaja ei omista sijoitussidonnaisen vakuutuksen sijoituskohteita. Vakuutusehdoissa on mahdollista määrätä, että siirto-oikeutta ei ole, jos vakuutukseen ei ole liitetty lainkaan kuolemanvaraturvaa. Jos sopimuksessa on osittainen kuolemanvaraturva, tällöin ainakin säästön osittainen siirto on mahdollista. Ennen 31.12.2009 tehtyjen eläkevakuutus sopimusten osalta vakuutuksen takaisinostoarvon voi siirtää vain, jos vakuutusyhtiö antaa siirto-oikeuden.

PS-sopimuksen säästöt voidaan siirtää sekä säästöaikana että säästöjen ulosmaksuaikana. Eläkevakuutusten osalta siirrot ovat mahdollisia vakuutuksen säästöaikana, mutta ei eläkkeen ulosmaksuaikana.

Siirrettäessä säästöjä vanha säästämis- ja vakuutus sopimus on irtisanottava kirjallisesti. Siirron yhteydessä sopimusehdot muuttuvat aina uuden lainsäädännön ja uuden palveluntarjoajan ehtojen mukaisiksi. Siirtotilanteessa onkin syytä etukäteen selvittää ja verrata millä tavalla aikaisemmat ja uudet sopimusehdot eroavat toisistaan sekä miettiä tarkkaan siirron tarkoituksenmukaisuutta. Lisäksi sopimusta siirrettäessä kannattaa kiinnittää huomio siirrosta aiheutuviin kuluihin. Huomio kannattaa kiinnittää myös muihin mahdollisiin seuraamuksiin kuten esimerkiksi sijoitusrahastojen lunastuspalkkiot ja määräaikaistalletusten tuoton aleneminen tai mahdollinen keskeyttämisprovisio.

6.4. Kuoleman vaikutus

PS-sopimuksissa varojen omistusoikeus on säästövaroihin oikeutetulla eli eläkkeensaajalla. PS-sopimuksissa oikeus säästövaroihin siirtyy säästäjän kuollessa eläkkeensaajalle tai, jos säästäjä on itse eläkkeensaaja, hänen oikeudenomistajilleen. Muun eläkkeensaajan kuin säästäjän kuollessa oikeus säästövaroihin siirtyy eläkkeensaajan oikeudenomistajille. Kuolemantapauksessa oikeus säästövaroihin ei siis siirry säästäjälle.

PS-sopimus lakkaa säästäjän ja muun säästövaroihin oikeutetun eli eläkkeensaajan kuollessa. Jos säästäjä ja eläkkeensaaja ovat eri henkilöitä, saattaa tilanteessa, jossa säästäjä kuolee, käytännössä aiheutua tulkintaongelmia PS-sopimuksen jatkamisen kannalta. Sidotussa pitkäaikaissäästämisessä annetussa laissa ei ole säännöstä siitä, onko eläk-

keensaajalla oikeutta jatkaa ja millä ehdoilla PS-sopimusta säästäjän kuoltua. Sopimusehdoissa on yleensä määritetty, että PS-sopimus päättyy tällaisissa tilanteissa.

Jos eläkevakuutuksen vakuutettu kuolee ennen eläkkeen alkamista tai kesken eläkeajan, jää eläkevakuutuksen rahasto vakuutusyhtiölle. Tämän vuoksi eläkevakuutukseen liitetään yleensä kuolemanvaravakuutus (henkivakuutus) vakuutetun kuoleman varalta. Henkivakuutusturvasta peritään erillinen maksu. Henkivakuutusturvan voimassaolosta voi sopia: onko turva voimassa vain eläkeajan alkuun saakka vai kattaako se myös eläkeajan. Vakuutuskenottajalla on oikeus edunsaajan määräämiseen eli hänellä on oikeus määrätä kenelle säästövarat maksetaan, jos vakuutettu kuolee ennen eläkeaikaa tai kesken eläkkeen maksamisen.

Jos vakuutuksenottaja ja vakuutettu ovat eri henkilöitä ja vakuutuksenottaja kuolee, eläkevakuutussopimuksissa vakuutettu tulee kuolleen vakuutuksenottajan tilalle sopimusosapuoleksi ja sopimus jatkuu.

6.5. Sopimuksen muuttaminen

Käytännössä sopimuksen muuttamismahdollisuuksia rajoittaa verolainsäädäntö. Sopimusosapuolet eivät voi esim. muuttaa eläkkeen alkamista varhaisemmaksi kuin tuloverolain syntymävuoden mukaan määräytyvä eläkeikä on. Eläkesäästöt ovat sidottuja sopimukseen pääsääntöisesti tuloverolaissa määritettyyn eläkeikään asti.

6.5.1. Säästäjän ja vakuutuksenottajan oikeus muuttaa sopimusta

Säästäjällä ja vakuutuksenottajalla on oikeus milloin tahansa muuttaa säästösuoritusten määrää ja tehdä myös kertosijoituksia. Sijoitusstrategiaa ja riskitasoa on myös mahdollista muuttaa palveluntarjoajan sijoitustuotevalikoiman rajoissa. PS-sopimuksissa muutettaessa sijoitusstrategiaa olennaisesti, tulee myös säästämissopimusta muuttaa.

6.5.2. PS-sopimusten palveluntarjoajan oikeus muuttaa sopimusehtoja

Laissa sidotusta pitkäaikaissäästämisestä ei ole säännöstä, joka määrittäisi missä tilanteissa palveluntarjoajalla on oikeus muuttaa PS-sopimuksen ehtoja. Tämän vuoksi oikeus ehtojen ja kulujen muuttamiseen jää kyseisen sopimuksen ehtojen ja yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden varaan.

Palveluntarjoajien täytyy määritellä sopimusehdoissa muuttamisen perusteet. Ehtojen mukaan palveluntarjoajalla voi olla oikeus muuttaa sopimusehtoja mm. lain muutosten ja viranomaisten päätösten johdosta. Lisäksi palveluntarjoaja on yleensä varannut itselleen oikeuden tehdä sopimukseen vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sopimuksen keskeiseen sisältöön. Palveluntarjoajat ovat määritelleet vähäisiksi muutoksiksi mm. hinnaston, toimenpidemaksujen ja yksittäisten sijoituskohteiden tarjonnassa tapahtuvat muutokset.

Palveluntarjoajan on ehtojen mukaan yleensä ilmoitettava muutoksesta kirjallisesti tai verkkopalvelun kautta asiakkaalle. Jotkut palveluntarjoajat ilmoittavat sopimusehtojen mukaan muutoksesta pankin toimipisteissä, jos muutos perustuu lain muutokseen tai viranomaisen päätökseen. Jos säästäjä ei hyväksy ehtoihin tehtyjä muutoksia, hän voi irtisanoa säästämissopimuksen ja siirtää sen toiselle palveluntarjoajalle.

6.5.3. Vakuutusyhtiön oikeus muuttaa sopimusehtoja

Vakuutussopimuslaissa on määräykset siitä, millä edellytyksillä vakuutusyhtiö voi muuttaa eläkevakuutuksen sopimusehtoja tai vakuutusmaksuja. Muutos voidaan tehdä, jos siihen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi ja jos vakuutussopimuksen sisältö ei muutu olennaisesti alkuperäiseen sopimukseen verrattuna. Lisäksi ehtoihin voidaan tehdä vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutussopimuksen keskeiseen sisältöön. Vakuutusyhtiön on kirjallisesti ilmoitettava miten sopimusehdot muuttuvat vähintään kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Jos vakuutuksenottaja ei hyväksy etuja heikentävää muutosta, hän voi irtisanoa vakuutussopimuksen ja nostaa vakuutuksen takaisinostoarvon.

7. VEROTUS

Yksilölliset eläkevakuutukset ja PS-sopimukset ovat verovähennykseen oikeuttavia säästämismuotoja. Vähennyskelpoisia ovat itselle ja puolisolalle otetun eläkevakuutuksen ja PS-sopimuksen maksut. Muille henkilöille, kuten esimerkiksi lapselle tai sellaiselle avopuolisolle, jota ei verotuksessa hyväksytä puolisoiksi, otettujen sopimusten maksut eivät ole vähennyskelpoisia.

Verovähennyksen edellytyksenä on, että eläkesäästöjen nostaminen voidaan aloittaa vasta, kun eläkkeen saaja saavuttaa tuloverolain mukaan syntymävuoden ja sopimuksen tekoajan perusteella määräytyvän eläkeiän. On syytä huomioda, että iällä ei tarkoiteta eläkkeensaajan mahdollista alemmaa henkilökohtaista eläkeikää.

Varojen nostamisen edellytyksenä on, että varat nostetaan vuosittaisina suorituksina eläkkeensaajan jäljellä olevan eliniän tai vähintään 10 vuoden aikana. Jos varat nostetaan ennen alinta sallittua eläkeikää tai maksetaan lyhyemmässä kuin edellä mainitussa ajassa, nostettu määrä katsotaan pääomatuloksi 50 %:lla korotettuna. Ilman korotusta varat voidaan nostaa erällä laissa säädetyillä perusteilla kuten yli vuoden kestänyt työttömyys tai avioero.

Sijoitetuille varoille kertyvää tuottoa (korot, osingot, luovutusvoitot ja muut tuotot) ei veroteta säästämisaikana.

Eläkesäästäjän on syytä huomioda, että verolait voivat sopimusaikana muuttua. Verosäännökset eivät myöskään ole osa sopimusehtoja. Tämän vuoksi verosäännösten muuttuminen ei ole PS-sopimusten tai eläkevakuutus sopimusten irtisanomisperuste.

Eläkesäästämiseen liittyvää verotusta on muutettu mm. vuosina 2005, 2009, 2010, 2013 ja 2017. Muutoksiin liittyy siirtymäsäännöksiä, joilla on suojattu eläkevakuutuksen jo otaneita. Tässä oppaassa ei käydä läpi aikaisempia säännöksiä.

7.1. Maksujen vähentäminen verotuksessa

Verovähennystä laskettaessa eläkemaksujen vähennyskelpoinen enimmäismäärä on 5000 euroa vuodessa vuonna 2017.

Vähennyskelpoiseen enimmäismäärään luetaan kuuluvaksi kuolemanvaravakuutuksen, eläkevakuutuksen ja PS-sopimuksen maksut. Verovähennys tehdään vakuutetun tai sääs-

tövaroihin oikeutetun henkilön (verovelvollinen) verotuksessa, ensisijaisesti hänen pääomatuloistaan. Jos pääomatuloja ei ole riittävästi tai lainkaan, vähennys tehdään erityisenä alijäämähyvityksenä ansiotulon verosta.

Jos työnantaja on maksanut vakuutetulle ottamastaan yksilöllisestä vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta vakuutusmaksuja vuoden aikana, on vakuutetun vähennyskelpoisten maksujen määrä itse ottamastaan vakuutuksesta enintään 2500 euroa kyseisenä vuotena. Tämä rajoitus koskee myös PS-sopimuksen säästösuorituksia, jos säästövaroihin oikeutetulla on työnantajan ottama yksilöllinen eläkevakuutus. Samoin yrittäjän omaa vähennysoikeutta on rajoitettu, jos hänellä on yrityksen ottama yksilöllinen eläkevakuutus.

Maksut vähentää aina eläkevakuutuksessa vakuutettuna tai PS-sopimuksissa säästövaroihin oikeutettuna oleva henkilö, vaikka maksut olisi tosiasiassa maksanut hänen puolisonsa. Jos verovelvollisella itsellään ei ole tuloja riittävästi ja vähennystä jäisi käyttämättä, siirtyy käyttämättä jäänyt erityinen alijäämähyvitys puolison verosta vähennettäväksi.

Kertamaksullisen eläkevakuutuksen vakuutusmaksut eivät ole vähennyskelpoisia.

Vakuutusmaksujen verovähennyskelpoisuus lakkaa, kun eläkkeen saajalle on kerran alettu maksaa eläkettä tai PS-suorituksia. Jos eläkkeen maksu alkaa vuonna 2017 esim. jostain toisesta yksilöllisestä eläkevakuutuksesta, vuonna 2018 ja sen jälkeen ei ole enää oikeutta verotuksessa vähentää yksilöllisen eläkevakuutuksen tai muiden pitkäaikais-säästämistuotteiden maksuja.

7.2. Eläkkeen veronalaisuus

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja PS-sopimuksen perusteella maksettavat suoritukset ovat veronalaista pääomatuloa. Pääomatuloista maksetaan vuonna 2017 pääomatuloveroa 30 prosenttia, 30 000 euron ylittävältä osalta 34 prosenttia.

7.3. Verotus kuolintapauksessa

Säästöt verotetaan sekä tulona että perintönä.

PS-sopimus

Jos säästövaroihin oikeutettu kuolee, varat siirtyvät joko kuolinpesälle tai testamentinsaajalle. Säästövarat verotetaan ensin kokonaisuudessaan pääomatulona. Pääomatuloverotuksen jälkeen jäljelle jäänyt osuus verotetaan perintöverotuksen säädösten mukaisesti yhdessä kuolinpesän mahdollisen muun varallisuuden kanssa.

Eläkevakuutuksen kuolemanvaraturva

Eläkevakuutukseen liitetystä kuolemanvaravakuutuksesta maksetaan kuolemantapaussumma vakuutuksenottajan määräämälle edunsaajalle. Kuolemantapaussumma voi olla

erisuuruinen kuin eläkevakuutukseen kertynyt säästö. Säästöjen määrään saakka kuolemantapaussumma verotetaan edunsaajan pääomatulona. Lisäksi pääomatuloverolla vähennetty kuolemanvarasumma on edunsaajalle perintöveron alasta.

Huom. Ennen 18.9.2009 otettuihin eläkevakuutuksiin sovelletaan siirtymäsäännöksiä, joita ei tässä oppaassa käydä läpi.

Tarkempaa tietoa verotuksesta saa verohallinnon internet-sivuilta www.vero.fi, verohallinnon ohje Dnro 361/32/2010, 31.5.2010.

8. ELÄKESÄÄSTÖJEN SUOJA

Pankin maksukyvyttömyystilanteessa talletuspankeissa olevat tilit (PS-hoitotili ja sopimukseen mahdollisesti valitut talletustilit) kuuluvat talletussuojan piiriin. Talletussuoja on 1.1.2011 alkaen 100 000 euroa. Talletussuojan piirissä eivät ole PS-tililtä eteenpäin sijoitetut varat eli mm. osakkeet, rahastot ja joukkovelkakirjalainat. Osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin sovelletaan sijoituspalveluyrityksen ja luottolaitoksen maksukyvyttömyystilanteessa sijoittajien korvausrahastosuojaa. Sijoittajien korvausrahasto turvaa sijoittajan saatavat, jos korvausrahastoon kuuluva sijoituspalvelun tarjoaja ei pysty maksamaan sijoittajan saamia sopimuksen mukaisesti. Ensisijaisesti sijoittajien saatavista vastaa se sijoituspalvelun tarjoaja tai luottolaitos, jonka asiakas sijoittaja on. Korvauksen enimmäismäärä on 20 000 euroa. Tarkempaa tietoa talletussuojasta löytyy www.talletussuojarahasto.fi ja sijoittajien korvausrahastosuojasta www.sijoittajienkorvausrahasto.fi. Sijoitusrahastoilla ei ole korvaussuojaa, koska sijoitusrahaston varat omistavat sen osuudenomistajat ja sijoitusrahaston rakenteen vuoksi varoja ei voida käyttää ulkopuolisten tahojen vastuiden kattamiseen.

Yksilöllisten eläkevakuutusten osalta ei ole olemassa lakisääteistä vakuussuojaa tai vaikutuksiltaan siihen verrattavaa yhteistakuuta. Mikäli henkivakuutusyhtiö joutuisi selvitystilaan, erotettaisiin sijoitussidonnaista vakuutustoimintaa harjoittavan vakuutusyhtiön pesän varoista omaksi selvityspesäkseen ne rahasto-osuudet, jotka on sidottu asiakkaiden vakuutuksiin. Niitä ei voida käyttää vakuutusyhtiön muiden velkojen ja vastuiden katteeksi. Vakuutusyhtiölain mukaan vakuutuksenottajien, vakuutettujen ja edunsaajien vakuutussaatavilla on etuoikeus yhtiön kaikkiin varoihin ennen muita velkoja.

Sekä PS-sopimuksissa että sijoitussidonnaisissa eläkevakuutuksissa mahdollisilta sijoituskohteiden kurssitappioilta ei suojaa mikään.

9. LAKISÄÄTEINEN TYÖELÄKETURVA 1.1.2017 ALKAEN

Suomessa on kaksi toisiaan täydentävää lakisääteistä eläkejärjestelmää: Kansaneläkelaitoksen (Kelan) hoitama kansaneläke ja takuueläke ja eri työeläkelaitosten hoitama työeläke.

Kansaneläkelain piiriin kuuluvat Suomessa asuvat 16 v. täytäneet henkilöt. Kansaneläkkeen tarkoituksena on turvata vähimmäistoimeentulo niille, joilla ei ole omaa työeläkettä ensinkään tai työeläke on jäänyt pieneksi. Kansaneläkkeen määrään vaikuttaa vähentävästi muu eläketulo, joten mitä enemmän henkilö saa muita eläkkeitä, sitä pienempi on hänen kansaneläkkeensä.

Työeläkkeet antavat työntekijöille ja yrittäjille lakisääteisen peruseläketurvan. Yksityisen ja julkisen sektorin työntekijöillä, yrittäjillä, maatalousyrittäjillä ja merimiehillä on omat eläkelait. Yksityiskohtaiset säännökset eläkkeen määräytymisestä on syytä aina selvittää oman työeläkelaitoksen kanssa.

9.1. Eläkkeen karttuminen

Työeläke muodostuu kaikista työurasi aikaisista ansioista palkkatyössä ja yrittäjänä. Eläkettä kertyy myös joitakin palkattomilta ajoilta, kuten tutkintoon johtavasta opiskelusta ja joistakin sosiaalietuuksista. Eläkkeen määrään vaikuttavat ansioiden lisäksi karttumisprosentti ja elinaikakerroin.

Eläkettä kertyy palkansaajalle 17-vuotiaasta lähtien ja yrittäjälle 18 ikävuodesta lähtien. Ennen vuotta 2005 eläkettä alkoi kertyä vasta 23-vuotiaana tehdystä työstä. Vuosina 2005–2016 kertymisen ikäraja oli kaikille 18 vuotta.

Vuoden 2017 alusta eläkettä alkaa kertyä pääsääntöisesti 1,5 % työntekijän vuosiansioista ja yrittäjän työtulosta. Poikkeuksena siirtymäajalla vuoden 2025 loppuun asti 53–62 vuotiaille eläkettä kertyy 1,7 % vuodessa. Vanhuuseläkkeelle siirtymistä voi lykätä yli alimman vanhuuseläkeiän, jolloin eläkettä korotetaan 0,4 % kuukaudessa eli 4,8 % vuodessa. Elinaikakerroin leikkaa eläkettä. Kullekin ikäluokalle määritellään 62 vuoden iässä lopullinen elinaikakerroin.

Vuoden 2004 loppuun saakka laskettiin eläkepalkka ja karttunut eläke työsuhtekohtaisesti jokaisesta työsuhteesta erikseen. Yrittäjillä eläke määräytyi yrittäjätoiminnan keston ja yrittäjäjakson keskimääräisen työtulon mukaan.

Vuoden 2005 alusta työeläke laskettiin kunkin vuoden työansion ja työntekijän iän mukaan määräytyvän karttumaprosentin perusteella. Yrittäjän eläke määräytyy kunkin kalenterivuoden kokonaistyötulon ja iän mukaisen karttumaprosentin perusteella.

9.2. Eläke-eduista

Työeläke antaa turvaa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Työeläkkeissä vanhuuseläkeikä nousee asteittain vuodesta 2017 alkaen. Muutos koskee vuonna 1955 ja sen jälkeen syntyneitä. Eläkeikää nostetaan kolmella kuukaudella ikäluokittain, kunnes vanhuuseläkkeen alaikäraja on 65 vuotta. Työeläkkeen mukaiselle vanhuuseläkkeelle voi jäädä oman ikäluokan mukaisen alimman vanhuuseläkeiän ja 68 ikävuoden välillä. Julkisen sektorin työntekijöiden ammatillisesta ja henkilökohtaisesta eläkeiästä löytyy tietoa www.keva.fi.

Osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle voi jäädä 61-vuotiaasta alkaen. Vuonna 2025 osittaisen varhennetun vanhuuseläkeiän alaikäraja on 62 vuotta. Kertyneestä eläkkeestä voi nostaa 25 % tai 50 %. Eläkkeen ottaminen ennen omaa vanhuuseläkeikää pienentää nostettua eläkeosaa pysyvästi 0,4 % kuukaudessa eli 4,8 % vuodessa.

Sairauden perusteella myönnettävä eläkkeitä ovat työkyvyttömyys- ja osatyökyvyttömyyseläke. Niitä voidaan myös maksaa määräraikaisina, nimellä kuntoutustuki ja osakuntoutustuki. Työuraeläke voidaan myöntää pitkään vähintään 38 vuoden työuran rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä tehneille, joiden työkyky on heikentynyt. Työuraeläkkeen alaikäraja on 63 vuotta.

Lakisääteisestä työeläketurvasta neuvontaa antavat yksityisen sektorin osalta työeläkeyhtiöt ja Eläketurvakeskus (www.etk.fi), kirkon eläkkeiden osalta Kirkon Keskusrahasto ja muiden julkisen sektorin eläkkeiden osalta Keva.

10. OTA HUOMIOON VAPAAEHTOISTA ELÄKESÄÄSTÄMISTÄ HARKITESSASI:

- Eläkesäästämässä tehdään pitkäaikainen, jopa kymmeniä vuosia kestävä sopimus säästämistä eläkeikää varten.
- Eläkesäästäminen on sidottua. Eläkesäästäminen on kuitenkin vapaaehtoista, joten säästäjä voi milloin tahansa lopettaa säästämisen. Sopimus jää säästämisen lopettamisesta huolimatta muutoin voimaan entisin ehdoin. Varoja ei kuitenkaan saa pois ennen eläkeikää muutoin kuin erityisen nostoperusteen täytyessä.
- Säästövarat on nostettavissa aikaisintaan tuloverolain mukaan syntymävuoden ja sopimuksen tekoajan perusteella määräytyvässä eläkeiässä.
- Verotus saattaa sopimusaikana muuttua. Muuttuneita säännöksiä voidaan soveltaa myös sopimukseen, jotka on tehty ennen kyseistä muutosta.
- Huomioi palveluntarjoajan mahdollisuus muuttaa sopimuksesta perittäviä kuluja ja sijoituskohteita.
- Sijoitusriskin vähentämiseksi muista hajauttaa sijoituksesi.
- Eläkeiän lähestyessä harkitse, onko syytä siirtää varat alhaisen riskitason omaaviin kohteisiin, joissa sijoitusten arvo ei vaihtele voimakkaasti.
- Säilytä huolellisesti ja pysyvästi kaikki kirjallinen materiaali mitä saat palveluntarjoajalta tai vakuutusyhtiöltä. Tällöin mahdolliset epäselvyydet voidaan helpommin selvittää.
- Paneudu huolellisesti palveluntarjoajan antamaan tietoon, äläkä epäröi kysyä lisää. Älä uuvu tietomäärästä, vaan harkitse huolellisesti sopimuksen, sijoituskohteiden valintaa.

11. TUOTETTA VALITESSASI SELVITÄ:

- Mitä sopimusta olet tekemässä. Teetkö eläkevakuutus- vai PS-sopimuksen vai oliko tarkoituksenasi tehdä talletus tai arvopaperikauppa?
- Sijoituskohteet, niiden ominaisuudet ja riskit.
- Kulut. Pitkällä aikavälillä kulut ovat merkittävä tekijä tuottojen muodostumisessa. Kulut peritään vaikka tuotto olisi negatiivinen.
- Erityiset nostoperusteet. Onko säästöjen ennenaikainen nostaminen mahdollista vain säästöaikana vai koskeeko mahdollisuus myös eläkkeen ulosmaksuaikaa.
- Onko eläkevakuutuksessa siirto-oikeus? Mitkä ovat siirron kulut?
- Sisältyykö sopimukseen omaisuuden- tai varainhoitopalvelua?
- Mitä säästöille tapahtuu kuolemantapauksessa.

FINEn Vakuutus- ja rahoitusneuvonta
Porkkalankatu 1
00180 HELSINKI
p. 09 6850 120
fax: 09 6850 1220
sähköposti: info@fine.fi
www.fine.fi